

Nr 585.

Av herrar **Fahlman** och **Holmström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 343, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 kap. 22 § förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker.

I proposition nr 343 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag om ändrad lydelse av 3 kap. 22 § förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker. Förslaget är motiverat därav, att Kungl. Maj:t med stöd av nämnda lagrum i dess hittillsvarande lydelse den 19 september 1941 utfärdade kungörelse angående vissa inskränkningar i detaljhandeln med rusdrycker. Enligt denna kungörelse får spritdrycker ej utminuterat till någon i större myckenhet än 3 liter i månaden. Till den som tidigare haft en tilldelning understigande 4 liter må enligt samma kungörelse utminuterat högst 2 liter i månaden. Vidare stadgas, att för kalendermånad fastställd myckenhet ej må uttagas efter månadens utgång, d. v. s. den tidigare rätten till s. k. efterhandsinköp slopades.

1941 års kungörelse bygger på nyssnämnda stadgande i rusdrycksförsäljningsförordningen, enligt vilket Konungen, där så prövas nödigt, »då krig eller omedelbar krigsfara råder så ock då arbetslöshet eller nöd i större omfattning föreligger», må meddela förbud mot bedrivande av detaljhandel eller föreskriva erforderliga inskränkningar däri. Som dessa i lagen uttryckligt angivna förutsättningar, vilka endast hänföra sig till interna förhållanden inom riket, ej längre föreligga, är grunden undanryckt för en fortsatt tillämpning av nämnda kungörelse med stadgade inskränkningar.

I föreliggande proposition anser emellertid föredragande departementschefen, att de 1941 genomförda särskilda restriktionerna i huvudsak alltjämt böra gälla, samt föreslår i anledning därav en sådan ändring av stadgandet i rusdrycksförsäljningsförordningen, att Kungl. Maj:t av riksdagen må tillerkännas rätt att föreskriva inskränkningar i detaljhandeln med rusdrycker även i andra fall, då särskilda skäl därtill äro.

Ur rent principiell synpunkt innebär sålunda Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen till Kungl. Maj:t skall avhända sig sin hävdvunna beslutanderätt i dylika frågor. Ett bifall till propositionen skulle därigenom tillföra Kungl. Maj:t ett ytterligare komplement till den redan förut omfattande fullmaktslagstiftning, som på sin tid motiverades av andra världskrigets utbrott och

därmed sammanhängande problem av inrikespolitisk betydelse. Att denna fullmaktslagstiftning med vidgade befogenheter för Kungl. Maj:t inom olika områden och på visst sätt åsidosättande av riksdagens beslutanderätt på sin tid i stort sett och i princip var nödvändig, kan icke förnekas. Det är emellertid att märka, att de av riksdagen en gång avsedda förutsättningarna därför icke längre torde föreligga, i varje fall icke på väsentliga punkter, varför tiden nu synes vara inne för en kritisk granskning av hela detta fullmaktskomplex.

Men även andra synpunkter spela givetvis in i denna fråga, därvid kanske främst nykterhetspolitiska. I denna del torde det vara tillfyllest att hänvisa till kontrollstyrelsens i propositionen omförmälda promemoria, enligt vilken de 1941 genomförda restriktionerna knappast skulle ha medverkat till en minskning av alkoholkonsumtionen och fylleriförseelserna, vilket givetvis är ett nykterhetspolitiskt intresse. Detta intresse torde näppeligen tjänas av dylika åtgärder, vilket man numera även inom nykterhetsrörelsens ledning synes hava klart för sig. Remediet mot en ohejdad alkoholkonsumtion torde i stället böra sökas på andra vägar, vilka för närvarande prövas av den arbetande nykterhetskommittén. Givetvis är det ett nykterhetsintresse att så vitt möjligt få människorna att frivilligt sluta dricka sprit, men så länge detta ej kan ske, måste man i stället inrikta sina ansträngningar på att nedbringa brottsligheten i fråga om smuggling och andra förbudsregler till ett minimum. Detta mål torde ej kunna vinnas genom att generellt förhindra eller minska individernas möjligheter att på laglig väg inköpa önskade spritkvantiteter. I dylikt fall kommer spritbegäret endast att söka andra vägar för tillfredsställelse, t. ex. genom smuggling, förtäring av alkoholhaltiga preparat, hembränning eller rena tjuvnadsbrott. Ställd inför dessa bägge alternativ torde man utan tvekan kunna påstå, att det senare medför risker av betydligt samhällsfarligare art. Även kontrollstyrelsen, som i detta sammanhang måste anses bäst initierad, har ju i sin promemoria påpekat, att en ökning av den lagliga tilldelningen av spritdrycker sannolikt skulle minska riskerna för sistnämnda olaga hantering och därmed säkerligen alkoholbrottsligheten i stort.

Mot detta resonemang till förmån för en återgång till tilldelningsbestämmelserna före 1941 skulle kunna invändas, att den å motböckerna tillgängliga kvantiteten spritdrycker därigenom på en gång skulle ökas med ca 5 milj. liter per år. Visserligen är å ena sidan denna uppgift i och för sig riktig, men ökningen av ransonerna beräknas å andra sidan medföra en önskvärd minskning av uttagsfrekvensen, varigenom enligt kontrollstyrelsen den maximala ökningen av alkoholkonsumtionen skulle komma att stanna vid ca 2 milj. liter per år. Vidare utgör antalet motböcker, som skulle komma att beröras av restriktionskungörelsens upphävande, d. v. s. motböcker med en nominell tilldelning av 4 resp. 3 liter i månaden, för närvarande endast ca 16 resp. 9 % av hela motboksstocken.

I likhet med kontrollstyrelsen anse vi sålunda, att nykterhetspolitiska skäl ej tala mot en återgång till de före 1941 gällande tilldelningsbestämmelserna. På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 343.

Stockholm den 6 november 1946.

Georg Fahlman.

Nils Holmström.
